UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Sacrorvm Ritvvm Et Caeremoniarvm

Vinitor, Gerlacus

Coloniae Agrippinae, 1656

II. De ingressia Sacerdotis ad Altare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9459

Visual Library

Sacerdotalem itaque gloriam non honor commendat veſtium, ſed ſplendor animarum. Sed reprehendendi etiam occurrunt, qui tam ſordidas, laceras, omnino tritas, ſi iſſa ſuè & in anno vix ſemel lotas vel celebraturis apponunt vel ipſi celebraturi non aſpernantur, vel etiamſi honeſtæ ſint, ſine vllo decore & decentia hinc inde inæqualiter propendentes, componere negligunt: hoc ipſo oſtendentes ſuam in interiori negligentiam, dum exteriorem illum ad maiorem Dei gloriam & conciliandam populi erga hæc ſacra myſteria reuerentiam promouere non ſatagunt, maximè cùm plurimi Doctores mortale eſſe peccatum, in veſtibus, aut vaſis valde immundis celebrare cenſeant. *Silueſt. verb. Miſſa quæſt. 2. § 3.*

§ 3. Epiſcopus non geſtat Stolam in modum Crucis, quia vtitur Cruce pectorali Reliquijs Sanctorum refertâ, quam accipit ante Stolam; in defectu tamen iſtiuſmodi Crucis pectoralis, ſtolam in modum Crucis ante pectus ducere debet.

TITVLVS II.

De ingreſſu Sacerdotis ad Altare.

1. Sacerdos omnibus paramentis indutus, accipit manu ſiniſtrâ Calicem, vt ſuprà præparatum, quē portat eleuatum ante pectus, burſam manu dextrâ ſuper Calice tenens, & factâ reuerentiâ Cruci; vel imagini illi, quæ in Sacriſtia erit, capite cooperto accedit ad Altare, miniſtro cum Miſſali & alijs ad celebrandum neceſſarijs (niſi antè fuerint præparata) præcedente ſuperpelliceo induto. Procedit autem oculis demiſſis, inceſſu graui, erecto corpore. Si verò contigerit eum tranſire, ante Altare maius, capite cooperto faciat ad illud reuerentiam; ſi ante locum Sacramenti, genuflectit: ſi ante Altare vbi celebretur Miſſa, in qua eleuatur, vel tunc miniſtratur Sacramentum, ſimiliter genuflectat, & detecto capite illud adoret, nec antè ſurgat, quàm Celebrans depoſuerit Calicem ſuper Corporale.

2. Cùm peruenerit ad Altare, ſtans ante illius infimum gradum, caput detegit, birretum miniſtro porrigit, & Altari, ſeu imagini Crucifixi deſuper poſitæ profundè inclinat. Si autem in eo ſit Tabernaculum ſanctiſſimi Sacramenti, genuflectens debitam facit reuerentiam. Tunc aſcendit ad medium Altaris: ibi ad cornu Euangelij ſiſtit Calicem, extrahit Corporale de burſa, quod extendit in medio Altaris, & ſuper illud Calicem velo coopertum collocat. Burſam autem ad cornu Euangelij. Si in Altari paramenta accepit, hoc idem facit antequam deſcendat ab Altari, vt Miſſam inchoet.

3. Si eſt conſecraturus plures Hoſtias pro communione facienda, quæ ob quantitatem ſuper Patênâ manere non poſſint, locat eas ſuper Corporale ante Calicem, aut in aliquo Calice conſecrato, vel vaſe mundo benedicto ponit eas retrò poſt Calicem, & alia Patena ſeu Palla cooperit.

4. Collocato Calice in Altari, accedit ad cornu Epiſtolæ, Miſſale ſuper cuſſino aperit, reperit Miſſam, & ſignacula ſuis locis accommodat. Deinde rediens ad medium Altaris, facta primùm Cruci reuerentia, vertens ſe à cornu Epiſtolæ, deſcendit poſt infimum gradum Altaris, vt ibi faciat Confeſſionem.

ANNOTATIONES.

§. 1. Calix ſacculo inuolutus non eſt deferendus ad Altare, vel inde ad Sacriſtiam, vt colligitur ex Rubrica; nec aliquid ſuper Calicem ponendum præter ea quæ in Rubricis ſuprà explicata ſunt non ſudarium, non manu tergium, neque conſpicilia, quantùm fieri poteſt, ſed ea tradantur miniſterio deferenda.

Gauantus Part. 2. Tit. n. 1. litt. H.

§. 2. Reuerentia facienda Cruci ſeu imagini illi quæ in Sacriſtia erit, fit capite cooperto, & profundè inclinato, non enim in Rubricis verbum illud *cooperto* concordat tantùm cum ſequenti *accedit*, ſed etiam cum

Gauantus Part. 2. Tit. 2. n. 1. litt. G.

præ-

præcedentibus, nec inconuenit, cùm paulò poſt idem fieri præſcribatur, quando tranſit Sacerdos ante Altare maius, in quo item Crux eſſe debet.

§. 3. Miniſter ſolum portans Miſſale, deferat illud ambabus manibus erectum ante pectus, manus angulis inferioribus apponens, atque oculis demiſſis, & inceſſu modeſto incedens, factiſque reuerentijs Cruci in Sacriſtia, Altarique maiori ſimul cum celebrante, à latere ſiniſtro eiuſdem paulo poſt eum.

§. 4. Sacerdos procedens ad Altare ſacrificaturus, vel ab eo poſt ſacrificium ad Sacriſtiam reuertens; neminem ſalutare debet, ne ſalutatus quidem, ſed oculis demiſſis, inceſſu graui, erecto corpore, in ſolius ſacræ actionis quam aggreditur aut perfecerit cogitatione defixum teneat animum. *Gauantus Part. 2. Tit. 2. n. 1. litt. d.*

§. 5. Celebrans tranſiens Altare in quo expoſitum eſt Sanctiſſimum Sacramentum, aut ſi aduertat in Altaribus minoribus adhuc eſſe poſt conſecrationem, aut ſi per Eccleſiam obuiam quis venit Sanctiſſimum Sacramentum deferens, aut illud communicantibus diſtribuens, ſemper genuflectere debet; & hæc genuflexio vnico genu tantùm fieri debet, quando verò eleuatur Sanctiſſimum Sacramentum, vſque ad depoſitionem calicis genuflexio fieri debet vtroque genu, quia tunc mora intercedit, & per id tempus tradere poteſt birretum miniſtro, vt illud, ſeruet eo tempore quo genuflectit, recepturus, illud antequam ſurgat. *Gauantus Part. 2 Tit. 2. n. 1. litt. d.*

§. 6. Errat autem qui paratus veſtibus ſacris celebraturus, tranſiens ante SS Sacramentum non patenter expoſitum denudat caput, quia exponit ſe periculo, ne amotâ manu dextrâ cadat aliquid de calice. Sacramento verò patente in Altari, cautè ſe gerat, dum amouet manum dextram ad deregendum caput, neque incedat idcirco longiùs aperto capite, quod titulo maioris reuerentiæ faciunt quidam, ſed minùs cautè ob calicem quem manu geſtant. *Gauantus loco citato litt. d.*

§. 7. Similiter errat, qui adorat Sanctiſſimum Sacramentum patenter expoſitum priùs denudat caput quàm genuflexeri, priùs ſe erigit, quam caput texerit, & manum dextram Calici ſuperpoſuerit, exponens ſe periculo quo in terram cadere poſſit Patena vel Burſa.

§ 8. Dũ tranſit ante Altare in quo expoſita eſt ſolemniter Reliquia inſignis Sãcti, de quo fit ſeſtum ibidem, *Gauantus loco citato.*

 conue-

conuenit, vt aperto capite inclinet illi profundè, in alijs Reliquiarum expoſitarum caſibus, eſt habenda tantùm ratio Altaris.

§. 9. Neminem Sacerdos ſalutare debet aperto capite, ſed tantùm Prælatis aut magnatibus, quos tranſit inclinat. Si verò nihil deferat dum tranſit ante Epiſcopum, conuenit vt capite detecto illum ſalutet. Si adſit Princeps aut vir aliquis inſignis illi reuerentiam faciet recto capite, ſi habeat Calicem.

§. 10. Obſeruandum tres eſſe modos præcipuos faciendi in Miſſa reuerentias.

§. 11. Primus modus eſt flexio vtriuſque genu vſque ad terram, quæ fit à Celebrante dum in ingreſſu ad Altare, vel regreſſu adorat Sanctiſſimum Sacramentum eleuatum, vel dum accedit vel recedit ab Altari in quo patenter expoſitum eſt Sanctiſſimum Sacramentum. Deindè cùm aliquid in Choro cantatur ad quod diutiùs eſt genuflectendum à Celebrante, vt ad *Incarnatus eſt* &c. *Veni Sancte Spiritus* &c. & ad Verſum. *Adiuua nos Deus* &c. Similiter quotieſcumque Auguſtiſſimum Sacramentum patenter expoſitum, thurificandum eſt.

§. 12. Secundus modus eſt genu dextri flexio vſque ad terram, quam Celebrans facit, cùm in Miſſa priuata dicit. *Flectamus genua*, cùm profert verba. *In nomine Ieſu omne genu flectatur; Et verbum caro factum eſt. Et procidentes adorauerunt eum. Et procidens adorauit eum, Et incarnatus eſt. Veni Sancte Spiritus*, & ad alia vt *Part. 1. Tit. 17. n. 1.* latiùs præſcribitur.

Direct. Sacerdotale Part. 2. Tit. 3. pag. 74.

Sed obſeruandum, quod genuflexiones huiuſmodi fieri debeant abſque ſtrepitu pedum dextro pede non ſuper ſiniſtrum in modum Crucis, nec extra ſupremum gradum poſito; corpore aliàs erecto, manibus in Altari non compoſitis in modum Crucis, ſed hinc inde extra Corporale, poſt conſecrationem vero propter fragmenta ponendi digiti priores iuncti ſuper Corporale.

§. 13. Tertius modus Reuerentiæ eſt, Inclinatio, & hæc quidem triplex profunda, media, & ſolius capitis.

§. 14. Profunda ſit capitis humerorumque profundâ incuruatione, quam facit Sacerdos quoties in Rubricis præſcribitur profundè eſſe inclinandum, veluti dum Altari in quo celebraturus (ſi in eo non aſſeruetur Sanctiſſimum Sacramentum) aut Prælatis in Rubrica ſpecificatis, exhibet reuerentiam, dum dicit

Confiteor.

Confiteor &c. *Munda cor meum*, &c. *Iube Domine benedicere*, &c. *Dominus ſit in corde meo*, *Te igitur clementiſſime Pater*, &c. *Supplices te rogamus* &c.

§. 15. Media, dicitur quæ fit capitis & modicâ humerorum inclinatione, fit quoties in Rubricis abſolutè, aliquantulum, aut parum inclinandum eſſe præſcribitur velut ad Verſ. *Deus tu conuerſus* &c. vſque ad *Aufer à nobis* excluſiuè cum dicit *Oramus te Domine.* &c. *In Spiritu humilitatis* &c *Suſcipe Sancta Trinitas*, *Sanctus.* vſque ad *Benedictus qui venit* excluſiuè. Item ad vtramque conſecrationem dum cubitis ſuper Altare poſitis profert verba conſecrationis. Ad *Agnus Dei*, & tres ſequentes Orationes ante Communionem. Ad *Domine non ſum dignus* &c. & dum Corpus Domini ſumit. Denique dicens. *Placeat tibi Sancta Trinitas* &c.

§. 16. Inclinatio ſolius capitis fit quoties in Rubricis exprimitur caput eſſe inclinandum, quam Celebrans facit verſus Crucem quotieſcumque à medio diſcedit Altaris, & eo accedit, dum profert nomen *Ieſu* Verſum *Gloria Patri*, *& Filio*, *& Spiritui Sancto* vſque ad Verſum. *Sicut erat in principio* &c. excluſiue cum ſub Hymno *Gloria in excelſis*, dicit *Deo Adoramus te*, *Gratias agimus tibi*, *ſuſcipe deprecationem noſtram*; Cum ſub *Credo* dicit *in vnum Deum*; *Ieſum Chriſtum*; *ſimul adoratur* in Præfatione dicendo *Gratias agamus* ad verba *Deo noſtro* in Canone *Tibi gratias agens* & dum dicit, *Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum.* ante *Nobis quoque peccatoribus* quotieſcumque in Miſſa dicit *Oremus*, dum in Miſſa priuata dicit *Humiliate capita veſtra Deo*, &c. antequam vertit ſe ad dandam populo benedictionem ad vocem *Deus* dum in fine Miſſæ ab Altari diſcedit. Item caput inclinat, ſed aliquanto remiſſius nec ſemper verſus Crucem, ſed eo verſus vbicumque ſteterit, cum proferet nomina *Mariæ*, aut *Sancti* cuius feſtum celebratur, & ad nomen Papæ viuentis. Sed ſciendum quod ad nomen *Ieſu* aliquanto profundius inclinandum ſit caput, maximè verò in concluſione cuiuſuis Orationis.

§. 17. Cùm peruenerit ad Altare, ſtans in plano Capellæ, ante infimum gradum, detecto capite, Altari profundè inclinat. Si autem in eo ſit tabernaculum SS. Sacramenti in plano; non verò in primo gradu Altaris genuflectit.

§. 18. Calix ponitur à latere Euangelij non ob myſterium aliquod, ſed ad commoditatem, quia li-

ber eſt à parte Epiſtolæ.

§. 19. Burſa Corporalis non eſt collocanda poſt calicem in medio Altaris; aut in cornu Epiſtolæ, ſed iuxta Rubricam ad cornu Euangelij illa collocari debet.

Gauantus Part. 2. Tit. 2. n. 2. litt. 2.

§. 20. Dum Sacerdos explicat Corporale in medio Altaris, videat ne illud ex Altari promineat, ſed ora Corporalis oram Altaris tangat eo fine vt manus, quæ ante conſecrationem tenentur extra Corporale, poſt conſecrationem intra Corporale contineantur commodius. Atque ex his colligitur errare eos qui non explicant Corporale, ſed differunt vſque ad oblationem.

Gauantus Part. 2. Tit. 2. n. 2. litt. 1.

§. 21. Ita aptandum eſt velum calicis ſuper calicem, vt ab anteriori parte totus calix lateat. ſi calix vndequaque velo contegi non poſſit puta ſi velum ſit nimis breue.

§. 22. Rubrica ſub n. 3. per hoſtias intelligit particulas pro Communione fidelium, quæ ſi ob quantitatem ſuper patena manere non poſſunt, vel Ciborio aliquas adhuc hoſtias conſecratas continenti minimè imponi non debent, Sacerdos locat eas ſuper Corporale ante calicem, aut in aliquo calice conſecrato, vel vaſe aut pyx de mundo benedicta ſaltem ab eo, qui corporale benedicere poteſt, cui non bene includitur linteum in modum corporalis factum, ſed meliùs eſt, linire auro pyxidem interiùs, ad dignoſcenda & colligenda fragmenta, experientia enim teſte amylum, quo linteum illud imbuitur, generare ſolet animalia quædam minuta in pyxide. Hæcque pyxis cooperiri debet aliqua patena vel palla ante & poſt conſecrationem, vel ſi pyxis proprium habeat operculum, eodem tegatur.

Gauantus p. 2. tit. 2. n. 3. litt. p & q.

§. 23. Collocato Calice in Altaris medio, antequam accedat ad librum aperiendum, laudabiliter fit reuerentia Cruci cum capitis inclinatione.

Gauantus Part. 2. Tit. 2. n. 4. litt. 2.

§. 24. Apertio Miſſalis ad Sacerdotem ſpectat, in Miſſis priuatis; non ad miniſtrum; ideoque quamuis miniſter aperuerit librum (quod fieri non debet) Sacerdos ad librum accedere debet.

Gauantus Part. 2. Tit. 2. n. 4.

§. 25. Sacerdos collocato ritè calice ſuper Corporale, & Miſſali diſpoſito, ſtans in medio Altaris pauliſper ſuam ad Deum eleuare poteſt mentem, ſuamque renouare intentionem, ac denuò de nouo æterno Patri hoc offerre ſacrificium, in vnione immenſi illius amoris, quo vnigenitus eius Filius ſemetipſum obtulit in ara

Inſtinellus de modo deuotè celebrandi Miſſam pag. 90.

Crucis.

Crucis; non vero dicere debet aliquas orationes veluti *Actiones noſtras quæſumus Domine* &c. *Veni Sancte Spiritus* aut alias.

§. 26. Sacerdos inchoaturus Miſſam, antequam deſcendat ab Altari, prius facit Cruci reuerentiam cum capitis profunda inclinatione, tum vertit ſe à cornu Epiſtolæ, iuxta motum naturalem, hoc eſt à ſiniſtro latere Altaris ad dextrum, ſed aliquantulùm retrahit ſe ad cornu Euangelij, ne directe deſcendendo terga vertat Cruci, vel Tabernaculo. *Gauantus part. 2. tit. 2. n. 4. litt. S.*

§. 27. Si in Altari plures ſint gradus quam tres, tunc non omnes deſcendit, ſed tantùm primum ordinem graduum ſi ſint per ordines diſtincti, vel ſupra ſecundum aut tertium ſiſtit; quod ſi nullus adſit gradus, prout in Oratorijs priuatis, & in anguſtioribus locis quandoque ſolet contingere, tunc conuertens ſe à cornu Epiſtolæ, per aliquot paſſus ab Altari remotus, facit Confeſſionem, ita vt inter ipſum & Altare congrua ſit diſtantia. *Caſtaldus Praxis Caerem. lib. 2. ſect. 2. cap. 2. n. 12.*

TITVLVS III.

De Principio Miſſæ, & Confeſſione facienda.

1. SAcerdos cùm primùm deſcenderit ſub infimum gradum Altaris, conuertit ſe ad ipſum Altare, vbi ſtans in medio, iunctis manibus ante pectus, extenſis & iunctis pariter digitis, & pollice dextro ſuper ſiniſtrum poſito in modum Crucis, (quod ſemper ſeruatur quando iunguntur manus, præterquàm poſt conſecrationem) detecto capite, facta prius Cruci, vel Altari profunda reuerentia, vel ſi in eo ſit tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti, facta genuflexione, erectus incipit Miſſam.

2. Si celebraturus ſit coram Summo Pontifice, ſiſtit ſe ante infimum gradum Altaris, à cornu Euangelij ante ipſum Pontificem, vbi genuflexus exſpectat: accepta benedictione erigit ſe, & ſtans ali-